Provtagning och analys i offentlig kontroll

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

På den här sidan hittar du övergripande fakta om provtagning som kontrollmetod och de regler som styr området.

Om lagstiftningen

Den grundläggande lagstiftningen som styr provtagning av livsmedel består av EU:s förordningar. Här nedan kan du läsa mer om den viktigaste lagstiftningen. På alla sidor om provtagning finns den lagstiftning som är relevant samlad i spalten till höger. Där kan du klicka dig vidare och både få information om lagstiftningen och komma direkt till de olika lagarna och förordningarna. Den lagstiftning som styr området är framför allt:

- Förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet.
- Förordning (EU) nr 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels-och foderlagstiftnignen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växt skydd och växtskyddsmedel mm
- Förordning (EG) nr 2073/2005 om mikrobiologiska kriterier för livsmedel
- Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:21) om offentlig kontroll av livsmedel

Kommissionens vägledningar

- Kommissionens vägledning till förordning (EG) nr 178/2002

Vad är provtagning?

Provtagning och analys kan användas i flera syften. Till exempel kan det ge ett bra stöd till revision och inspektion i den offentliga kontrollen, eller vara den kontrollmetod som är bäst lämpad för att kontrollera om ett krav i lagstiftningen uppfylls eller inte.

Innan provtagning planeras måste det vara säkerställt till vilket laboratorium som proverna ska skickas för analys. Kontrollmyndigheter ska utse laboratorier för analys av de prover som tas i offentlig kontroll. I artikel 37 i EU-förordning 2017/625 beskrivs de krav som alla ska vara uppfyllda på sådana laboratorier. Bland annat ska laboratorierna ha ackreditering för de metoder som ska användas för analyserna. Kontrollmyndigheten ska säkerställa att utseendet är dokumenterat och vid behov kunna styrka detta skriftligen.

För att att provtagning som kontrollmetod ska vara meningsfull så ska den vara planerad och genomtänkt. Om provtagningen inte utförs på rätt sätt kan resultatet bli opålitligt och går då inte att använda som grund för myndighetsåtgärder och beslut. För att förhindra felaktiga resultat är det viktigt att ta rätt antal prov och rätt provstorlek, märka proverna korrekt samt hantera och förvara proverna på rätt sätt. Se artiklarna 34 punkt 1 tom 6 samt 35 punkt 1 och 2 i förordning (EU) nr 2017/625 samt 15 och 16 §§ LIVSFS (2005:21).

Det som kan vara bra att tänka på vid analys av mer komplexa livsmedel är att man kan behöva analysera flera olika parametrar och göra en samlad bedömning. Det behöver många gånger vara en bedömning från fall till fall.

Vid en samlad bedömning kan man behöva komplettera med andra inspektionsmetoder, såsom uppföljande kontroller, annan verifikation, kompletterande dokumentkontroller, kontroll av spårbarhet mm. Om det för en produkttyp finns flera olika metoder avseende exempelvis ett livsmedels äkthet eller ursprung, så kan resultaten av olika analyser/typer av analyser behöva vägas och viktas mot varandra. Exempel: om en analysmetod är helt ny så kan det behöva vägas in i bedömningen. Generella överväganden för bedömning av analysresultat finns här

Ett livsmedel som luktar eller smakar illa, eller är synligt förorenat kan bedömas som otjänligt utan laboratorieanalys. I sådana fall tillför oftast inte provtagning och analys någonting till beslutsunderlaget.

Mer om provtagning och analys

Området provtagning i kontrollwiki beskriver praktiskt och teoretiskt hur provtagning i livsmedelskontrollen ska gå till. Texterna har tagits fram för att vara så heltäckande som möjligt när det gäller alla sorters livsmedelsprovtagning. Det finns beskrivet både provtagning för analys av mikrobiologiska och kemiska ämnen samt provtagning för kontroll av redlighet.

Syftet med texterna är att ge kontrollmyndigheter vägledning om provtagning som kontrollmetod, så att den offentliga kontrollen av livsmedel uppfyller kraven i lagstiftningen och används på ett meningsfullt sätt. Vi inom livsmedelskontrollen kan på så sätt bidra till att säkerställa redlig hantering och säkra livsmedel.

Krav på den provtagning och analys som utförs i offentlig kontroll finns bland annat för att säkerställa rättssäkerheten, eftersom resultatet från sådan provtagning kan komma att utgöra grund för myndighetsåtgärder och beslut.

Provtagning i offentlig kontroll ska utföras av den behöriga kontrollmyndigheten. Den personal som utför provtagningen måste vara väl insatt i den aktuella lagstiftningen. Personalen bör även ha god kännedom om mikrobiologiska och kemiska förhållanden för olika livsmedel

Det är alltid den behöriga kontrollmyndigheten som har ansvar för bedömningen av analysresultat från prover i offentlig kontroll. Myndigheten kan ta hjälp av experter på till exempel Livsmedelsverket eller laboratorier för bedömningen.

Officiella laboratorier som används i livsmedelskontroll 2025

Laboratorierna här nedanför används av svenska kontrollmyndigheter för analyser inom offentlig kontroll av livsmedel och annan offentlig verksamhet.

Uppgifterna hämtas från kontrollmyndigheternas årliga rapportering till Livsmedelsverket (myndighetsrapporteringen).

Laboratorierna presenteras i bokstavsordning.

Laboratorium	**Ackrediteringsnummer enligt ackrediteringsorgan (SWEDAC)**
AK Lab AB	1790
Eurofins Food & Feed Testing Sweden AB	1977
Hjortens Laboratorium AB	1034
Livsmedelsverket	1457
SGS Sweden AB	1006
Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA	1553

Länkarna nedan går till laboratoriernas ackrediteringsomfattningar hos Swedac. Ackrediteringsomfattningarna visar samtliga analyser och metoder som respektive laboratorium är ackrediterat för. Ett laboratorium kan vara utsett som officiellt laboratorium för endast vissa av de analyser eller verksamheter som omfattas av dess ackreditering.

- AK Lab AB, ackreditering 1790 | Swedac
- Eurofins Food & Feed Testing Sweden AB, ackreditering 1977 | Swedac
- Hjortens Laboratorium AB, ackreditering 1034 | Swedac
- Livsmedelsverket, ackreditering 1457 | Swedac
- SGS Analytics Sweden AB, ackreditering 1006 | Swedac
- Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, ackreditering 1553 | Swedac

Laboratorier i ett annat EU land

Svenska kontrollmyndigheter kan i vissa fall anlita laboratorier som är etablerade i andra EU-medlemsstater om gällande krav är uppfyllda.

Laboratorium	**Ackrediteringscertifikat**
Agroisolab GmbH i Tyskland	Microsoft Word - UAN-Freigabe_D-PL-14370-01-00_2024_E1e_03.03.2026

Livsmedelsverkets provtagningsprogram

Livsmedelsverket ansvarar för vissa provtagningsprogram, de så kallade särskilda kontrollprogrammen. Syftet med dem är att skydda konsumenterna från onödigt höga halter av olika ämnen i maten och att kontrollera att lagstiftningen följs. Programmen bygger på EU-gemensam lagtiftning. I de olika programmen kontrolleras både ämnen med fastställda gränsvärden och otillåtna ämnen. Kontrollen är till stor del riskbaserad utifrån de livsmedel som har störst risk att innehålla otillåtna halter av dessa ämnen. För denna kontroll är alltså inte anläggningarna i fokus, utan livsmedlen i sig.

Varje kontrollprogram finns beskrivet i Sveriges nationella kontrollplan (NKP).

Samlad information om Livsmedelsverkets provtagningsprogram

Senast uppdaterad 17 juni 2026 Ansvarig grupp ROR_DK